

בית מזרח

גיליון שבועי
לתלמידי, בוגרי
וידידי ישיבת מיר

328

פרשת נשא - שבועות

זמני כניסת ויציאת השבת

★	☪	
20:21	19:02	ירושלים
20:23	19:17	בני ברק
22:15	20:51	ציריך
21:58	20:28	וינה
22:59	21:26	אנטוורפן
22:46	21:24	פריז

דבר הישיבה

אשר בחר בנו מכל עם

עם תום מלחמת עולם השניה, נותרו בני הישיבה בראשות המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינסטיין זצ"ל בשנחאי שבסין, מצפים לאישורים להגיע לחוף מבטחים. בינתיים העולם כולו רעש וגעש בענין ועידת השלום שעמדה להתכנס ולכונן את ארגון האומות המאוחדות שתפקידו יהיה לפקח על שלום העולם.

בשיחתו התייחס לכך מרן המשגיח ואמ: סיפרו לי שבועידה של פועלים ממפלגות השמאל באוסטרליה דנו אם יש זכות לעם ישראל להיות מיוצג בוועידת השלום, והחליטו - שמעו והאזינו! הם החליטו שלעם ישראל אין זכות ייצוג, משום שאיננו עם כלל. האין זה שחוק וחוכא ואיטלולא?!

את יבשת אוסטרליה גילו לפני כמאה שנה, והיתה מושבת פושעים והוגלו אליה אסירים מורשעים. הם, שאינם יודעים מאין מוצאם וכל עברם מפוקפק למאוד, נחשבים הם לעם. ואילו אנחנו הקיימים למעלה משלשת אלפי שנה, איננו עם.

אבל, אמר הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל, צודקים הם למאוד, זו נחמתנו ועל כך גאוותנו. הם "גויי הארצות ומשפחות האדמה", ואנו לא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם, אלא עם ה' אנחנו. "אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו".

מתורת רבותינו

שקידת התורה בחג השבועות

התיישב ללמוד, אולם כעבור כמה דקות נרדם על תלמודו. בשנה אחרת בחג השבועות, הגיע רבינו להתפלל מנחה גדולה בישיבה ולאחר מכן אמר למלווהו שילך, שכן הוא מעונין להישאר ללמוד. כעבור כמה שעות הבחינו כמה בחורים שהוא חלש ומותש באופן יוצא דופן, ושאלו אולי יקחו אותו הביתה, כי מלווהו לא היה נוכח, ראש הישיבה לא הסכים באומרו בחיון: "אני מפחד ללכת, ראוי היה שיכעסו עלי", (כנראה על כך שלאחר ליל שבועות שלם שהיה עו, נשאר בישיבה למרות חולשתו הרבה). רק לפנות ערב הסכים שיקחו אותו לביתו, ואכן היה חלש מאוד; עד שלא היה יכול לזוז לבדו. כשהגיעו לבית, סימן בידו להמתין כמה דקות, לאחר מכן החווה בידו לאות תודה ופרידה, אור כוחות עצומים ועלה בעצמו. וזאת כנראה כדי שלא לצער את בני ביתו, שלא יראו עד כמה הוא חלש.

בכל נפשך (עמ' 163)

הרה"ג רבי יהודה אליהו זכה ללמוד במשך כמה שנים עם מרן ראש הישיבה הגה"צ פינקל זצ"ל בשעות הערב, שנה אחת לפני חג השבועות, ביקש ממנו ראש הישיבה שיבוא ללמוד איתו בליל שבועות וגם למחרת במוצאי יו"ט. בליל שבועות למד עם ראש הישיבה, אולם במוצאי חג כאשר דפק על דלת ביתו, התפללה הרבנית ולא הבינה את מטרת בואו. הוא סיפר לה שראש הישיבה ביקש שיבוא גם הלילה ללמוד. אולם היא התפללה, שכן בערב חג השבועות במשך כל היום לא הלך רבינו לישון, באומרו: "איך אפשר לישון בערב זמן מתן תורתנו? בליל שבועות עצמו למד כל הלילה כמנהג ישראל ולא ישן מאומה. במהלך היו"ט עצמו גם כן לא הלך לישון כלל, באומרו: "איך שייך לישון ביום הגדול של קבלת התורה?" ולמד ברציפות כל היום, לפחות עכשיו, במוצאי חג, סברה הרבנית שילך סוף סוף לישון, אך כיון שהחברותא הגיע

"שם" - תהא קבורתכם

ויתצבו בתחתית ההר.

א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. (שבת דף פ"ח ע"א)

שאל מרן ראש הישיבה הגה"ח שמואלביץ זצ"ל, מדוע כתוב "שם תהא קבורתכם"? לכאורה היה צריך לומר "כאן תהא קבורתכם", שהרי כבר עמדו תחת ההר?

כפה עליהם הר כגיגית

התלמידים להיות גדולים בתורה: [הוסיף הגה"ח קמיל ואמר, מי שלמד שם יודע עד היכן הגיעו הדברים, זה לא היה פשוט כלל וכלל, היה זה הכרח בגדר "כפה עליהם הר כגיגית"]. עמד שם הגאון רבי חיים מיליקובסקי זצ"ל ראש ישיבת

סיפר הגאון רבי חיים הכהן קמיל זצ"ל, זכורני שבהלוייתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל נעמד מו"ר מרן ראש הישיבה הגה"ח פרצוביץ זצ"ל להספידו ואמר מספר מילים, וכה היו דבריו "הראש ישיבה הכריח את

הישיבה הכריח, ובלי זה לא הולך כלום.
שפתי כהן (שבועות, עמ' כ"ו)

זה היה סוד הנהגתו של מרן רה"י הגרא"י, ובכח זה הצליח להעמיד תלמידים גדולי תורה כה רבים שהאירו את שמי העולם היהודי בתורתם, ראש

אמשינוב (מגדולי תלמידי הישיבה) וכששמע את המילים האלו מיד קרע קריעה בבגדו, פתאום הוא הרגיש שכל זה הסתיים.

והגית בו יומם ולילה – "המתמיד"

רשימה שכתב מרן ראש הישיבה הגר"נ פרוצוביץ זצ"ל באחת ממכתבותיו, ונאים הדברים למי שאמרם (נדפס בספר בנין נחום, עמ' תקס"א):

כל העולם מקנאים במתמיד, כולם משוררים אודות המתמיד, אבל רק מעטים מבינים איך להיעשות מתמיד למעשה.

נלמד משונאנו הגדול, מיצר הרע. אלפי שנים הוא עומד על משמרתו לתכלית דבר אחד, להסיח את האדם, ודור אחר דור מביא על העולם מלחמות שריפות והריגות, רק משום שעושה עבודה באמונה ובהתמדה עצומה.

המתמיד הוא נזר הבריאה, הוא האדם המאושר בעולם, בטלה היא השונא הגדול של האדם שלאט לאט מאבדת צלם אלקים מן האדם, עכ"ד הנפלאים.

בנין נחום (עמ' תקס"א)

שאינו לו התמדה בלימודו, גם כשיושב אל הספר הוא נרדם, מפקה, יש לו מפריעים שונים, בכל רגע הוא מפסיק מתלמודו.

כשלוקחים גרעין בארץ, וכל שעה היינו לוקחים אותו מן הארץ ומפסיקים את יניקתו וגידולו, האם היה מצמיח משהו? כמובן שלא. כן גם התורה, כדי שתשפיע על דמותו של האדם, כוחות נפשו ומידותיו, מוכרח הוא שתמיד בלימודו בלי הפסקות ובלי הפרעות, או אז יתגדל מן התורה האדם השלם.

לא, לא זו הדרך! ילד יקה, כשאתה לוקח ספר לידך, כמו נדר תעשה שיעניך לא תמוש מן הספר עד זמן קבוע, באם תכשל ותפסיק תלמודך, תקנוס עצמך במשהו, כדי שבפעם האחרת תזהר.

הבריאה כולה הינה "מתמיד" בעבודתה, אפילו עשבים מוציאים את שרשיהם עמוק באדמה הלחה, והיניקה עולה למעלה למעלה עד צמרת האילן והוא מוציא פירותיו, והעץ אומר שירה בשמחה ובאושר שממלא את תפקידו החשוב הנועד לו מן הקב"ה.

כן כל נברא ישורר לו שירתו בכל יום כפי מצבו המוכן לו. רק האדם שבשבילו הכל נברא לדאבונו פניו אינם שמחים, אינו אומר שירה, הוא שר שירת יגון נאנח ונאנק, למה ומדוע?

הטעם הוא שאינו משריש שרשיו בתורה הקדושה - לו היה מתמיד בתוה"ק, היה האדם פורח ומלבלב, שר ומזמר שירה, לו היה דבק בהשי"ת ומתעסק בדברי הנביאים וחז"ל, אז היה מאושר, רק מפני

בחוץ שוררת אפילה, ובפנים מתרונון קול התורה

אמר אז המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: "צאו וראו כמה אפשר ללמוד מכל דבר, גם מגזרת ההאפלה - יתכן שבחוץ שוררת אפילה, חושך נורא ללא הבזק אור ותקוה - ובפנים זורח אור יקרות ויוקד לימוד התורה!"

מאות הבחורים על תלמודם לאור הנורות שהפיצו אור יקרות. מבחוץ נשמעו רעמי הפצצות וקול תותחי המגנים, רעש קריסת הבתים ויללת הצופרים. ההאפלה היתה מוחלטת וקרן אור לא הסתננה החוצה, ובבית המדרש התרונון קול התורה.

בשנת תש"ג החלו מטוסי בעלות הברית להפציץ את עיר הנמל שנחאי, בה שהתה ישיבת מיה הכריזו שלטונות הכיבוש היפניים על האפלה מוחלטת, כדי להקשות על מטוסי האויב לזהות את מטרותיהם. החלונות כוסו במעטה אטום, ובבית המדרש שקדו

"אבל אני נשאר בגמרא..."

אחר כך אומר לו רבי חיים: "אתה צודק... אבל אני לא יכול, אני רוצה ללמוד..."

"ראש ישיבה, מה יהיה כאן?"... תבע ר' שלמה נח. ענהו רבי חיים: "הצלחת להוציא ממני נהרות של דמעות, ואני עוד ימשיך לבכות, אבל מהגמרא אני הולך, אני נשאר בגמרא..."

חיים שאל

אני רואה שכשאני מספר, אני מביא אותו לידי בכי, אבל אני מוכרח לספר כי באתי לתועלת הענין.

וכך זה המשיך, אני מספר והוא בוכה... עיניו ספוגות בנהרות של דמעות... כך סיפרתי את כל מה שהיה לי לספר, ואחרי שגמרתי לספר, שתקתי ורבי חיים עדין בוכה..."

כעבור כמה דקות אומר לי רבי חיים: "אז מה אתה רוצה?"

אומר לו ר' שלמה נח: "לעניות דעתי, אחרי שסיפרתי את כל הענין, צריכים גדולי ישראל לפעול בנושא הזה".

רבי חיים שומע וממשיך לבכות... הוא מבין שהוא התכוין אליו, והוא ממשיך לבכות...

סיפר הגאון רבי משה שולזינגר זצ"ל סיפור נורא הוד: ערב אחד, אחרי השיעור בלילה, ישבתי בבית המדרש "ירחי כלה", ולפתע נכנס רבי שלמה נח קרול זצ"ל, ואמר שהוא רוצה לספר סיפור שהיה לו אצל מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל אשר כדאי לשמוע.

ר' שלמה נח סיפר, שהוא נסע אליו, לגדול הדור הגר"ח שמואלביץ, בנושא ילדי העולים. באתי לביתו, והוא ישב באמצע הלימוד שלו, כמו תמיד. [אשר היה לומד עם כעשרים וחמש - שלושים חברות בשבוע]. היה זה יום קיצי חם, והוא יושב ולומד, באתי וסיפרתי לו מהמצב של ילדי העולים, על כל השמד שהתחולל בזמנו וכו'. אני מספר ור' חיים בוכה... הלב של רבי חיים, והרגש של רבי חיים...

סוד ההצלחה בשנחאי - רק תורה!

נשאל פעם הגאון רבי ראובן פיין זצ"ל (מגדולי תלמידי הישיבה) על ידי אברך אחד: הרי הרב סיפר פעמים רבות על אודות ההתמדה בתורה וההצלחה בלימוד לה זכו תלמידי ישיבת מיר בעת שהיתה הישיבה בשנחאי, וכיצד באמת ניתן להבין את סוד הצלחתם המופלגת, דוקא במקום שכזה, בעת שהסכנה ריחפה מעל לראשם והכל מסביבם רחש תופת ומות.

אהל משה - במדבר (עמ' צ"ז)

נוס תנחומין
הננו לשגר
קמי ידיד הישיבה הק'
ראש ישיבת "וויען ישיבה"
הרה"ג
נפתלי גרינצווייג
שליט"א
וכל המשפחה הרוממה
עם פטירתו הטראגית של אביהם
הרב אהרן גרינצווייג זצ"ל
המקום ינחם אתכם
בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

לימוד התורה ביגיעה בעמל ובמתיקות

אסופה נפלאה - קטעים מובחרים מתוך שיחותיו מרן רה"י הגרנ"צ פינקל זצ"ל בדרכי קניני התורה [מתוך הספר שיחות רבי נתן צבי].

אמנם על מנת שיהיה אפשר להספיק לקנות את שני פרקים במסכתא זו, בודאי שצריכים לתכנן היטב מלכתחילה את מהלך הלימוד, בכדי שלא נגלה בסוף הזמן שלא הצלחנו לעמוד בהספק זה. יש האומרים שיש שני חלקים נפרדים בלימוד הסוגיא, יש את לימוד הפשט ויש לימוד מתוך 'לומדות'. אבל טעות גדולה בידם, דבריהם נובעים מחוסר הבנה, 'פשט' זה 'לומדות' ו'לומדות' זה 'פשט', בלא ידיעה מוחלטת של שני הפרקים הראשונים של מסכת בבא קמא אי אפשר להחילת להבין את יסודות המסכת. כמו כן עלינו לדעת, כי עיקר צורת קנין התורה היא על ידי שימוש בכח ה'חידוש', קל וחומר על ידי הכנת מערכות בסוגיא, שיש בהם להוסיף הבנה וחידוש.

עניין זה נלמד בביאור לשון הכתוב: "ויעקב איש תם יושב אוהלים", 'תמימות' בשני אופנים, גם שלמות שנקנית בעצמותו של האדם על ידי לימוד התורה, וגם שלמות בלימוד התורה עצמו. זה הוא 'יושב אוהלים'! יושב בקביעות, בבחינת 'עשה תורתך קבע', וכפי שדקדק ר' ירוחם זצוק"ל (דעת תורה לך לך, חלק הביאורים עה"פ "התהלך לפני והיה תמים") במה שאמר התנא: "עשה תורתך קבע" ולא אמה: "למוד הרבה", שאין כוונתו להתמדה ולריבוי בלימוד התורה אלא לשאיפה להיות 'בן בית המדרש', שזו תהיה קביעות האדם, וממילא אף כשאינו לומד הוא בכלל 'יושב אוהלים'.

אנחנו אווזים בתחילת ימי הזמן ועלינו להתחזק במעלת 'תמימות' בתורה. נקבל על עצמינו להספיק לכל הפחות את שני פרקים הראשונים של המסכתא בעיון, וכמו כן להתחזק בענין חידושי התורה ואמירת 'מערכות'. מרן ראש הישיבה הגאון ר' נחום פרצוביץ זצ"ל היה אומר שהעולם נוהג לומר: "אם יודעים ומרגישים שצריך להגיד טוב - אומרים טוב". השי"ת יעזור, שיקוימו בנו דברי הכתוב: "ויעקב איש תם" בבחינה של 'שלמות' בלימוד התורה ובבחינה של 'יושב אוהלים', כאמור.

(פרשת לך לך - שנת תש"ס)

התמדה מתוך שאיפה לידיעת התורה - דרכם של רבותינו

השבוע זכינו לחגוג בישיבה שני סיומים חשובים, האחד של אחד מאברכי הישיבה שסיים את כל הש"ס, לאחר שלמד אותו בעיון גדול במשך עשרים שנה וכתב הערות על כל סדר הש"ס. והשני של אחד מבחורי הישיבה שסיים אתמול את כל שישה סדרי משנה, לאחר שהשקיע בלימוד זה שש שנים תמימות. הדרך לזכות להגיע לדברים נפלאים אלו הוא רק על ידי שאיפה גדולה לדעת את כל התורה כולה, ועל ידי לימוד במתינות ובהתמדה מידי יום ביומו.

ואמר לי מרן בעל הקהילות יעקב זצוק"ל, שאין זה רק בלימוד הסוגיות, אלא גם בלימוד המוסר צריך ללמוד

דרכים לתרום לשיבה הק. אמרתי לו שיוכל לתרום בית מדרש, או חדר, ואפשר גם לתת כסף לחלק לאברכים או לחובות. הנדיב שמע הכל, וענה כהאי לישנא: "אני רוצה לתת כסף למה שבכיוול יעלה חיוך על השפתיים של הקב"ה"! איזו תמימות! איזו אהבה! הרגשתי שצריך להתבייש מפניו, אם 'בעל הבית' כמותו מגיע לכזו הרגשה עמוקה של אהבת ה'; על אחת כמה וכמה שאנחנו בני התורה צריכים לקנות בכל הכוחות אהבת ה' תמימה, ומתוך זה נגיע לתמימות ואהבת תורה כפי שראינו אצל רבי אליעזר יהודה זצוק"ל. והאהבה הזו היא לפני הכל. כל חמודות העולם נחשבים כאין וכאפס ליד אהבת התורה התמימה והמתוקה.

הקנין להשגת מעלת ה'תמימות' בתורה חייב להיות בשתי המעלות שישנם בלימוד התורה. האחת היא, 'חבה מני ים'. יש תילי תילים של הלכות, יש ש"ס בבלי שלם ועליו כל דברי הראשונים. אי אפשר להגיע לכל ידיעה והבנה לפני שבקיימים כראוי בדברי הגמרא והראשונים על הסוגיא. השניה היא, עמקות התורה. כמה עונג ועמקות יש בתורה, ככל שמעמיקים, יש עדיין מה להוסיף ולהעמיק. אם נקנה את שתי המעלות האלו בלימוד התורה אזי נרכוש את מידת ה'תמימות' ההכרחית ללימוד התורה הקדושה.

על ענין זה עמל ראש הישיבה זצוק"ל לחנך את בני הישיבה, ללמוד את כל הש"ס ולחדש חידושי תורה ראויים, ולא היה מתרצה בפחות מכך. זו היא תמימות, זו היא שלמות. להיות 'בקי' בש"ס בלי להיות 'למדן', או להיות 'למדן' בלי להיות 'בקי' בש"ס, אין זה אלא תואר בלבד ללא כל דבר העומד מאחוריו. רק מי שיש לו את שתי מעלות אלו יחזיו הרי הוא בכלל תלמיד חכם.

(פרשת לך לך - שנת תש"ס)

השאיפה לדעת ש"ס - אם אין רצון אין תקוה

ברוך ה' שזכינו להיות שקועים בלימוד, אבל חסרים בדורנו תלמידי חכמים, חסרים גדולי תורה. לא נוכל להגיע לשלמות בידיעת התורה אם לא תהיה לנו לכל הפחות את השאיפה לדעת ש"ס. אם אין רצון אין תקוה.

כל תלמיד חכם אמיתי יודע זאת, אי אפשר להבין ולדעת היטב את הנלמד בתחילת המסכת, בלי לדעת את הנאמר באמצע המסכת, כל תוספת בהיקף הידיעות מועילה להבנה העמוקה. וכגון בלימוד מסכת בבא קמא הנלמדת בישיבה הק' בימים אלו, חובה עלינו להספיק לכל הפחות את שני הפרקים הראשונים של המסכת עם שיטות הראשונים וגדולי האחרונים, בלא זה יחסר לנו ביסוד הבנת המסכת. אדם שמסתפק במועט יישאר במהלך של 'קטנות': החכם עיניו בראשו והוא רואה רחוק, את כל מה שהוא יכול להשיג בתורה הקדושה, ולא רק את דף הגמרא שלומד כעת.

הסוד הוא המשך הלאה, לא להיכנע!

אספר לכם מעט על עצמי. אדם יודע מה שהולך אצלו, לפעמים קשה לתפקד... יש קושי בדיבור והליכה... אם הייתי נכנע למצבים אלו, לא הייתי עושה כלום! הסוד הוא המשך הלאה, לא להיכנע! זה הפשט 'לפום צערא אגרא', לא על המלחמה בהנאות והתאוות - מותר לאדם להנות ממה שיש לו, אלא על המלחמה בניסיונות ובקשיים בעבודת ה'; על צער זה שמור לו שכר בלי גבול. ולכן צריך אדם להתפלל ולבקש שיהיה לו הנאה וטעם טוב מלימוד התורה. רק מהצלחות אלו צריך אדם לקבל את כל הטעם והשמחה.

עוד אספר לכם, איך היה נראה הלימוד עם מורי ורבי הגר"ח קמיל זצ"ל. כאשר הוא היה אומר לי סברא, הוא היה שואל אותי אם זו סברא טובה. השבתי לו: "כן, זה די טוב". אך הוא היה צועק: "מה, זה טוב? זה מתוק?" הוא לא נתן שהלימוד יהיה כדבר חיצוני - להסכים שזה טוב ולהמשיך הלאה, חייבים לצעוק שזה מתוק, להגיע לתכלית ההנאה מכל סברא ולהרגיש את המתיקות בכל העצמות, רק לאחר מכן אפשר להמשיך.

בחור מחדש סברא, הוא חושב לתרץ את קושיית רעק"א, קשה לתרץ את רעק"א וייתכן שהתירוץ אינו נכון. אבל הוא חידש, הוא אומר סברא, איזו תענוג הוא צריך להרגיש בכל נפשו - שמחה שאין כמותה! אם באותו רגע הוא יקבל ארוחה טובה, בודאי שאין זו סתירה לעמל התורה שלו. אברכים ישבו הלילה בסעודת ליל שבת, ויאמרו שהמרק נפלא, שהליפתן נפלא, אין זה עניין למותרות כלל וכלל. הכל תלוי בגישה ובדרך שמתייחסים לכל דבר, האם ההנאה היא העיקר או שהיא רק הטפל לתענוג האמיתי. וכאמור, אפשר לבדוק זאת רק על פי הנהגת האדם בשעה שלא יהיה לו את הנאות אלו, אם ימשיך לעמול בכל כוחותיו אות הוא שאין זה בכלל מותרות שבבילו והוא בכלל מה שאמרו חז"ל (סנהדרין לז, א): "בשבילי נברא העולם".

(פרשת וישב - שנת תשנ"ט)

איך מגיעים לדרגה של 'משתגעים ומתלהטים אחריה'?

איך מגיעים להיות תלמידי חכמים, איך מגיעים לדרגה של 'משתגעים ומתלהטים אחריה'? על ידי לימוד בתמימות! על ידי 'יושב אוהלים', שהוא 'עשה תורתך קבע'. זכיתי להיות במשך תקופה אצל הסבא מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה זצוק"ל ואף ישנתי בביתו, וראיתי איך התחיל את סדר היום שלו. בכל יום, קודם שהיה מתחיל את סדריו, היה ניגש לש"ס ומנשקו. היתה לו 'קנאות' לש"ס, כזאת אהבה, כזאת תמימות. והיסוד לכל זה - אהבת ה', שגם היא צריכה להיות בשלמות, בתמימות.

לפני כמה זמן הייתי אצל נדבן גדול, והצעתי בפניו כמה

במתינות וברציפות, לא מהר ולא לאט, ורק באופן זה משיגים תועלת מלימוד המוסר. אין ספק שאם לימוד המוסר היה כפי שצריך, גם יראת השמים שלנו היתה מעולה יותר, וממילא גם לימוד התורה שלנו היה נראה אחרת לגמרי.

(פרשת יתרו - שנת תשנ"ט)

ומי שישכיל לשאוף לגדולות - יזכה השגות נפלאות בתורה

על התורה נאמר (איוב יא, ט): "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים", וללא שאדם ישאף לדעת היטב את כל מכמניה, הוא לא יצליח לקנות בה ידיעות רחבות. הדבר שעומד בעורכינו הוא, שאנחנו מאלו המסתפקים במועט, וכאשר אנו אומרים חידוש אחד טוב, או סברא אחת טובה, אנו מרגישים שהגענו על סיפוקינו. כמה בחורים היום יודעים מסכת אחת שלימה בעיון? היכן השאיפה שלנו לדעת את כל הש"ס, היכן השאיפה שלנו לדעת את כל חלקי השו"ע. בדורות הקודמים כל יהודי היה יודע ש"ס בעיון, ואילו היום לומדים בשיבה עשרים או שלושים דף בחודש לכל היותר, ומתלוננים על הכמות המרובה. וכי עשרים כרכי הש"ס נכתבו רק לבעלי כשרון מיוחדים?!

אלו הם דברים פשוטים, ואני אומר אותם גם לעצמי! עלינו לרצות ולשאוף לדעת את כל הש"ס, וללמוד בהתמדה וברציפות דף אחרי דף, יום ללא הפסקה, עד שנזכה ללמוד עוד ועוד מסכתות ולסיים בעז"ה את כל הש"ס. עלינו לדעת עוד, שכאשר לומדים באופן זה יש הנאה מרובה וסיפוק מהלימוד, וממילא מנצלים כל רגע. זכורני, שהיה בחור בשיבה, שבכל זמן פנוי היה לומד מסכת גיטין, עד שלבסוף היה בקי במסכת זו על בוריה וכל תיבה במסכת זו היתה חרוטה על לבו. מי ששאיפותיו מצומצמות, לבסוף גם ידיעותיו יהיו מצומצמות. ומי שישכיל לשאוף לגדולות, בעז"ה יראה ברכה בלימודו ויזכה לידיעות רחבות והשגות נפלאות בתורה.

(פרשת יתרו - שנת תשס"ו)

זכו לגדול בתורה בזכות שעמלו בתורה בכל כחם

כל גדולי ישראל לדורותיהם, ורבותינו ראשי הישיבה בפרט, זכו לגדול בתורה בזכות שעמלו בתורה בכל כחם. ידוע ומפורסם גדול העמל וההתמדה שהיה למרן ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל, שבשנות בחרותו הוא הצליח לסיים בשנה אחת את סדר מועד ואת סדר קדשים. כמו כן הוא היה נוהג לשבת ולשמע מאברכים ובחורים את חידושי תורתם, ולא היתה זו שמיעה גרידא אלא מתוך התבוננות ופלפול בדבריהם. ידועה גם היגיעה העצומה וההתמדה הנפלאה שהיתה למרן ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל, שהיה לומד עד כלות כחותיו ממש. לא אחת בהיותו בחור בישיבת מיר בפולין היה לומד בבית המדרש ליד הסטנדר עד אפיסת כחות, ולאחר מכן היה צונח על הרצפה יחד עם הסטנדר, תוך כדי שהוא ממשיך ללמוד על הרצפה. מחזה מרהיב היה נגלה לבחורי הישיבה מידי שבת בשבתו, כאשר היה יושב ללמוד לאחר התפילה לאחר הקידושה רבא, והיה מכה על הסטנדר בעוז תוך כדי שהיו נשמעים קולות וברקים, עד שחישב להישרב, אשרי לעיניים שכן רואות!

תורה של עשרים וארבע שנים רצופות, וכדאיאת בגמרא (סנהדרין עא, א): "כל הישן בבית המדרש תורתו נעשית לו קרעים קרעים".

נוסף לכך, התביעה על המפסיק מלימודו גדולה יותר מהתביעה על מי שאינו לומד כלל, משום שמי שכבר זכה ללמוד זכה לטעום את מתיקות התורה, ולכן הוא נתבע לדבוק בה בכל מאודו יותר ממי שעדיין לא למד ולא זכה להרגיש את עריבות הלימוד. בדומה לזה, הפורש מן הקדושה רחוק יותר ממי שלא זכה להתקרב אליה, וכדאיאת בגמרא (פסחים מט, ב): "שנה ופירש יותר מכול". זה ביאור דברי הגמרא ביומא (עב, ב): "אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (דברים ז, מד): 'וזאת התורה אשר שם משה', זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה". שכן מי שכבר זכה להרגיש את קדושת התורה ואינו מתנהג כמו שצריך, התורה עצמה נעשית לו כסם המות.

בענין זה יש להוסיף את המבואר בדברי הגמרא (ב"מ קיד, ב) שקברי עכו"ם אינם מטמאים באוהל אף שקברי ישראל מטמאים באוהל, והיינו משום שגוף אדם מישראל שיש בו נשמה גבוהה בחיותו, יש בו קדושה יתירה, ולכן במיתתו מסתלקת קדושתו ובאה לידי טומאה, אולם גוף נכרי שאין בו נשמה גבוהה בחיותו, אין בו קדושה יתירה ולכן אינה מגיעה לידי טומאה במיתתו.

(פרשת יתרו - שנת תש"ע)

העצלות היא האויב הגדול ביותר שיש לאדם

עלינו לזכור ולשנן ללא הרף, כי העצלות היא האויב הגדול ביותר שיש לאדם, והדרך להילחם בה היא רק על ידי התגברות והתעצמות בעמל התורה והתמדה גדולה. מלחמה זו מוטלת על האדם בכל יום, מידי בוקר עליו להתגבר כארי ולקום ממיטתו ולא להיכנע ליצר הרע המבקשו להניחו לישון עוד כמה רגעים. בחור אחד מבני הישיבה ניגש לשאול אותי היאך להתנהג בשעה שהוא מתעורר משנתו והוא רואה שנתו לו עוד חמש רגעים עד לשעת קימתו, אם להמשיך לישון או לקום קודם זמנו, לכאורה שאלה טובה שהרי הוא יכול להוסיף לישון עוד כמה רגעים. אך השבתי לו, שעליו להתגבר על עצלותו ולקום, שכן חובת ההתגברות וההתאמצות הוא מעיקר תפקידו כל יום ויום! קבלת התורה לא היתה בו סיון בלבד, אלא היא עדיין בכל יום ויום, וכפי שנאמר (דברים כו, ט): "היום הזה ה' אלוקיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים", ודרשו חז"ל (רש"י, שם): "בכל יום יהיו בעיניך חדשים, כאילו בו ביום נצטוו עליהם".

ידידי היקרים! אין שום הסבר לכך שסדר א' יתחיל בשעה תשע וחצי בבוקר, הסדרים צריכים להיות מלאים בזמן, זהו המינימום! צריך להתאמץ לקום בזמן, כדי שיוכלו להגיע לסדר בזמן. דרכו של יצר הרע היא, לומר לאדם לישון 'רק' עוד כמה רגעים, אך עלינו להתגבר כארי ולא להיכנע לו. מרן המחבר בשולחן ערוך פותח את דבריו ('אורח ס' א, ס"א): "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר", ואף שלאדם שלא הורגל בזה, נראה הדבר כקשה ביותר, מכל מקום לאחר שמשנס בעוז מותניו הוא נוכח לראות שהדבר איננו כל כך קשה. כל אחד צריך לדעת, שיש לו בענין זה אחריות על כל הציבור, די בחבור אחד או אברך אחד שניכר עליו רפיון, ומיד הדבר משפיע על כל הסובבים אותו. ומי שמשפיע לרעה על הכלל, הוא בכלל מחטאי

ידוע ומפורסם גדול העמל העצום בתורה שהיה למרן ראש הישיבה רבי נחום פראצוביץ זצוק"ל בכל שלושת סדרי הישיבה. מספרים שמרן הגר"ח זצוק"ל יעץ לו שלא ישהה כל היום בבית המדרש בישיבה, בכדי שהבחורים לא יפריעוהו בשאלותיהם, וימנעו בעדו מלדעת את כל הש"ס. אך רבי נחום לא שמע לעצתו ונשאר ללמוד בבית המדרש, תוך שהוא מתאמץ לענות לכל בחור ובחור על שאלותיו. ולימים אמה, שכל מה שזכה שדברי תורתו מתבדרין בבי מדרשא בכל אתר ואתר, הוא בזכות שנשאר בבית מדרש, והתאמץ לענות לכל אחד ואחד, בכדי שכולם יזכו להבנת התורה. אכן לא כל ראש ישיבה זכה שתורתו נקראת על שמו כפי שרבי נחום זכה, אין זה אלא משום יגיעתו העצומה בתורה וגודל מסירותו עבור תורת בני הישיבה.

כך גם מו"ח מרן ראש הישיבה רבי בנייש פינקל זצוק"ל, הוא היה צנוע מאוד, כל מי שהכירו ידע שבגדולתו הרבה הצליח לכסות את הגדלות שלו. הוא היה קם כל יום לפנות בוקר ועמל בתורה בהתמדה נפלאה, ובשאר היום למד את הסוגיות שעסקו בהם בישיבה. דרכו היתה, שכל ספר שהתחיל ללמוד בו היה גומר אותו מתחילה ועד סוף, ולשם כך מוכרחים להיות בעלי ידיעה מוחלטת בכל סוגיות הש"ס. נמצא איפה כי כל ראשי הישיבה של 'ישיבת מיר', זכר צדיקים לברכה, היו מופלאים מאוד בהתמדתם בתורה, עד כדי שאפשר לומר כי עמל התורה וידיעתה הוא מיסודות הישיבה, ועליהם הושתת כל בניינה.

ומטעם זה מצינו, שעמל האדם על מזונותיו אינו משמחו, ואילו עמל האדם בתורה משמחו ביותר, משום שעמל האדם על מזונותיו אינו אלא קיום עונש, ואילו עמל האדם בתורה הוא בבחינת 'הכשר מצוה' ללימוד התורה, וכשם שהתורה עצמה היא בבחינת 'משיבת נפש', 'מחכימת פתי' ומשמחי לב' (תהילים יט, ח-ט) אף עמל התורה הוא בכלל זה. רואים זאת באופן מובהק ביותר, שעיקר ההנאה והמתיקות בלימוד התורה, מגיעה בדווקא לאחר העמל והיגיעה בתורה, כל אדם שהשקיע ועמל בכל כוחותיו בלימוד סוגיא, הרגיש היטב את האושר הממלא אותו לאחר שזכה להבין את הסוגיא על בוריה, והיינו משום שעמל התורה והיגיעה הם חלק ממחות לימוד התורה.

(פרשת בהר שנת תשס"ח)

ההתמדה בלימוד - מיסודות עמל התורה

אחד היסודות של עמל התורה, הוא התמדה בתורה ללא הפסק וללא היסח הדעת. העסק בלימוד התורה אינו כשאר המקצועות בהם בעל המלאכה יכול לעבוד רק חמישה ימים בשבוע, וגם אינו חייב לעבוד כל היום, אלא חובה להתעסק בה יומם ולילה, שהרי היא חיינו ואורך ימינו. ובמיוחד אנו לומדי הישיבה, מעלת לומדי ישיבה על לומדי בית המדרש גדולה לעין ערוך, בית מדרש הוא מקום שאנשים באים ללמוד תורה, פעמים לכמה ימים, ופעמים לשעות מסוימות. אולם ישיבה היא מקום לאנשים שאין להם בעולמם מאומה מלבד לימוד התורה, וממילא חובה על הלומד בישיבה ללמוד יומם ולילה - שבעה ימים ללא הפסק.

כל הפסק בלימוד הוא חיסרון בכל מהות הלימוד, עד כדי שאפשר לאבד את כל מה שלמדו. וכבר ידועים דברי מרן ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר, מאמר 'הפסק והיסח הדעת') ששתים עשרה שנה ועוד שתיים עשרה שנה של לימוד התורה, אינם כמו לימוד

עוד עלינו לדעת, כי אחד מיסודות העמל בתורה הוא שינון הלימוד. מלבד שהשינון מועיל לזכירת הנלמד, יש בו גם תועלת עצומה להבנת הסוגיא. ישנם דברים שבפעם הראשונה לא הובנו כהלכה, ורק כאשר חוזרים עליהם זוכים להבין כראוי. לעיתים, הלומד אינו נותן את דעתו לפרטי הלכות הנובעים מן הסוגיא, ורק בעת ששב וחוזר על הסוגיא באר היטב הוא מתעורר להבחין בהם. אין הדברים אמורים רק בחזרה הראשונה, בכל חזרה וחזרה - ואפילו בפעם העשירית, מתחדשים דברים בהבנת הסוגיות. וביודעי קאמינא, שמורי ורבי הגר"ח קמיל זצ"ל שהיה מיחידי סגולה בדורנו, למד כל דף גמרא פעמים רבות, ובכל פעם שב ולמד את דף הגמרא במתיקות מיוחדת, בהנאה מרובה ובהתפעלות כביכול לא ראה גמרא זו מעולם. היכולת לשב ולחזור על הסוגיא בחשק וברענונות תלויה במידת אהבת התורה שיש לאדם, והיא מהדברים הצריכים חיזוק, שכן כבר אמרו חז"ל (יומא כט, א): "מיגמר בעתיקתא קשיא מחדתא".

(פרשת יתרו - שנת תשס"ט)

הדרך היחידה להצלחה בתורה מעלת המתניות

וכבר מסופר (מנוחה וקדושה שער התורה ח"א, ד), שכאשר הגר"א זללה"ה היה רוצה לתהות על קנקנו של צורב שרצה להתקבל כתלמיד מן המניין בבית מדרשו, היה מבקשו שיחזור בפניו על ענין מסוים שוב ושוב, והיה עומד ומתבונן בו. אם ראהו לומד את דברי הגמרא בחשק רב בכל פעם, כביכול זו הפעם הראשונה, אזי ידע כי בן מעלה הוא וראוי הוא להימנות על תלמידיו. גם אני זכיתי להכיר יהודי אחד שהצטיין ביותר במידה הזו - מורי ורבי הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל, שהיה מסוגל ללמוד סוגיה בחשק רב, אף שכבר דש בה פעמים רבות, ובכל פעם שחזר על תלמודו היה לומד בטעם נפלא ובמתיקות גדולה, כביכול זו הפעם הראשונה שלומד את הסוגיא.

והנה מעלה זו יסודה באהבת תורה יוקדת, אך מכל מקום אי אפשר להגיע לזה ללא מידת המתניות. רק מי שהוא מתון בלימודו, יש לו את אורך הרוח הנדרש בכדי לחזור שוב ושוב על השקלא וטריא, ללמוד מחדש את ההוה אמינא ואת המסקנא, ולשנן פעם אחר פעם את מהלך הסוגיא, עד שכל פרטיה מונחים היטב בראשו. אך בדרך זו מגיע הלומד לידי השגת ידיעות נרחבות בתורה, לזכירת הסוגיות הקשות ביותר, ולבקיאות מופלגת בכל מקצועות התורה.

מאידך, ללא מתניות ושיקול הדעת, אף מי שיש בו אהבת תורה יקשה עליו לשוב ולשנן את תלמודו, מחמת קוצר דעת והעדר אורך רוח, ולימוד תורה ללא חזרה, הוא חסר תועלת, כמובא בגמרא (סנהדרין צט, א): "רבי יהושע בן קרחה אומר, כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה, דומה לאדם שזורע ואינו קוצר". וכן סיפר בזה הגר"ח מוואלוז'ין זצוק"ל (כתר ראש, נז), שבפעם הראשונה שעמד לפני הגר"א זללה"ה, התלונן בפניו על שמסכתות סדר מועד אינם מחוורות בידי, למרות ששנה אותם כבר י"ד פעמים. השיבו הגר"א בפליאה: "וכי לאחר שינון י"ד פעמים בלבד רצונך שיהיו הדברים מחוורים וברורים אצלך כדבעי". חזר הגר"ח ושאלו: "וכי מתי יהיו בידי, לאחר חזרה מאה פעמים ואחד?" השיבו הגר"א: "אין לדבר זה שיעור כלל, וכל ימך בעמוד והחזר קאי". וכן העיד רבי ישראל משקלוב זצוק"ל (פאת השולחן, הקדמה), שהגר"א "היה חוזר כל תלמוד בבלי כל חודש כל ימיו".

לידי שכחה. וכן מציינו בחז"ל (יומא כא, א): "מיגמר בעתיקתא קשיא מחדתא [קשה לאדם לשוב וללמוד סוגיא שכבר שכחה מללמוד סוגיא שעדיין לא למדה]".

וכבר מסופר (מנוחה וקדושה שער התורה ח"א, ד), שכאשר הגר"א זללה"ה היה רוצה לתהות על קנקנו של צורב שרצה להתקבל כתלמיד מן המניין בבית מדרשו, היה מבקשו שיחזור בפניו על ענין מסוים שוב ושוב, והיה עומד ומתבונן בו, אם ראהו לומד את דברי הגמרא בחשק רב בכל פעם, כביכול זו הפעם הראשונה, אזי ידע כי בן מעלה הוא וראוי הוא להימנות על תלמידיו. גם אני זכיתי להכיר יהודי אחד שהצטיין ביותר במידה הזו - מורי ורבי הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל, שהיה מסוגל ללמוד סוגיה בחשק רב, אף שכבר דש בה פעמים רבות, ובכל פעם שחזר על תלמודו היה לומד בטעם נפלא ובמתיקות גדולה, כביכול זו הפעם הראשונה שלומד את הסוגיא. רק כך התורה נקנית!

הוסיף אותו אברך לשאול את מרן הגר"ש אלישיב שליט"א [זצוק"ל], אם יש עצה נוספת כיצד ללמוד את התורה מבלי לשכחה. השיב לו מרן הגר"ש: "הן ללמוד מבלי להסיח את הדעת". שאלו האברך: "כמה זמן יחשב לכדי היסח הדעת?", השיבו מרן הגר"ש: "אף שיעור זמן מועט כדי סגירת העינים ופתיחתן, להיסח הדעת יחשב". מבהיל על הרעיון! תורה הנלמדת עם היסח הדעת נעשית 'קרעים קרעים' (סנהדרין עא, א), וכפי שכתב רש"י (שם): "נעשה לו קרעים - משכח למודו ואינו נזכר אלא בסירוגין", רק תורה שנלמדת ברציפות וללא היסח הדעת נשארת בזיכרון הלומדה.

נמצינו למידים כי על מנת להצליח בלימוד התורה חובה עלינו ללמוד את הסוגיא כביכול היא חדשה ולא למדוה מעולם, וכן לא להסיח את הדעת מלימוד התורה ולו לרגע אחד. אלו שתי היסודות שלמדנו מדבריו, ונאים הדברים למי שאמרם. מי שמתבונן על אורחותיו של מרן הרב אלישיב שליט"א [זצוק"ל] יודע שענין זה הוא ממהות הנהגותיו. מספרים שפעם היה אברך שרצה לשאול אותו שאלה בהלכה, וכיון שלא רצה להפריע לו בעת לימודו המתין מחוץ לחדרו עד שיתפנה, אך תוך כדי כך הוא שומע שהוא מדבר בלימוד עם החברותא ודן עמו בכל צדדי הסוגיא בדרך של שקלא וטריא. הלה סבר לתומו שהוא יושב ולומד עם חברותא, אך כעבור זמן הוא נתן אל ליבו כי אין כל איש היוצא מחדרו. להפתעתו התברר לו לאחר מכן, כי הוא ישב ולמד לבדו, אך אופן לימודו הוא בדרך של שקלא וטריא כביכול הוא נושא ונותן עם חברותא בלימודו. והיינו משום, שרק על ידי שלומדים את הסוגיא מתוך 'חיות' כביכול זו הפעם הראשונה זוכים שתהא משתמרת.

וכבר הבאתי פעם לספר על מרן ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל, שהחליט ליחד קבוצה של עשרה אברכים בני עליה שיקבלו על עצמם ללמוד לכל הפחות שתיים עשרה שעות ביממה, וגם אני זכיתי להצטרף אליהם. היה פעם שלא הצלחתי להגיע באותו היום למכסת השעות הנצרכת, ונאלצתי לשוב לביתי ביחד עם החברותא על מנת שנוכל להוסיף ולדבר בדרך בלימוד. רק על ידי לימוד ללא היסח הדעת אפשר להגיע לקנין התורה!

(פרשת האזינו)

חזרה על הלימוד - מיסודות עמל התורה

הרבים רח"ל. אני מבקש מעומק הלב, שכל אחד ואחד וכולם ביחד, יקבלו על עצמם להתחזק מאד בענין זה, שלא יהיה שום רפיון בישיבה בבחינת (כתובות קט, ב): "חברך חברא אית ליה, וחברא דחברך חברא אית ליה", וכפי שמורה שמה של הישיבה - 'ישיבת מיר' [מיר' באדיש - 'אנחנו'], והיינו כי כולנו 'כאיש אחד בלב אחד'.

(פרשת יתרו - שנת תשס"ו)

עצה נפלאה איך להתחזק בלימוד בהתמדה

והנה, ניכר הדבר שלימוד התורה בהתמדה יותר קשה לאנשים צעירים מאשר למבוגרים וזקנים. והטעם לכך הוא, כי הוא דבר שאינו מגיע בנקל וצריך להתאמץ כדי להשיגו, ובדבר זה יש הבדל גדול בין הצעירים למבוגרים. המבוגרים, למודי הניסיונות, השכילו להבין שחיים בעולם הזה אינם אלא היכי תימצא להגיע לעולם הבא על ידי קיום תורה ומצוות כמו שכתב במסילת ישרים (פ"א): "כללו של דבר, האדם לא נברא בעבור מצבו בעולם הזה אלא בעבור מצבו בעולם הבא, אלא שמצבו בעולם הזה הוא אמצעי למצבו בעולם הבא שהוא תכליתו", ברור להם יותר תפקידם בעולם, ולכן נקל עליהם להשקיע בו את כל כחותיהם. אולם הצעירים עדיין אינם מבינים את תפקידם בעולם הזה כדבעי, ולכן קשה להם יותר להתגבר ולהתאמץ בשביל דברים רוחניים. פעם שח לי יהודי זקן שבצעירותו עבד כקבלן בניה ולאחר שהזקין הוא ישב ולמד בישיבה כל היום, שבצעירותו הוא פחד מאוד מתקופת הזקנה, שהרי לכאורה אין בה כל מעלה, אך לאחר שהגיע לעת זקנה הוא ראה שמעלתה מרובה מאוד, אפשר ללמוד בקלות יתירה ובהתמדה רבה.

כלל זה, שידיעת תועלת הענין מקילה את הצורך להתאמץ ולהשקיע כחות בהשגתו, בא לידי ביטוי בדברים גשמיים שכל אחד מבין את גודל נחיצותם. פעמים רבות רואים אדם זקן או חולה שכל תנועה דורשת ממנו מאמץ רב, ואף על פי כן הוא מתלבש בבוקר, קושר את נעליו, הולך ממקום למקום וכו' למרות הקושי הגדול הכרוך בכך, מפני שהוא מבין ומרגיש את התועלת שיש במעשיו. לפיכך עלינו להזכיר לעצמנו תדיר את התועלת העצומה שיש בקיום התורה והמצוות, ובכך להקל מעלינו את העבודה בעיניים אלו.

(פרשת יתרו - שנת תשנ"ט)

קניני התורה - על ידי לימוד מתוך 'חיות' וללא היסח הדעת

שמעתי אתמול סיפור על מרן רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א [זצוק"ל], ולדעתי מצוה לפרסמו. אברך בן תורה חשוב ניגש לשאול אותו היאך אפשר להתגבר על שכחת התורה. שאלו מרן הגר"ש: "האם הנך חוזר היטב על לימודיך?", השיבו האברך: "הן". ענה לו מרן הגר"ש: "אין בזה די, בכל פעם שלומדים את הסוגיא צריכים להרגיש כביכול היא לימוד חדש, שמעולם לא למדת, רק כך לא שוכחים את התורה".

ביאור הענין בזה, תורה הנלמדת בחשק ומתוך הנאה נשארת חקוקה בלב ואינה משתכחת. הלומד סוגיא חדשה לומדה מתוך חשק רב, הדברים עדיין אינם מוכרים לו, ולזה הוא תאב לדעת את פשרה, אולם הלומד סוגיא שאינה חדשה, סבור שכבר הבינה היטב לעומקה ואינו רואה כל טעם להתבונן בה לעומקה, וממילא בא הוא

רבי אברהם קמאי הי"ד תשי"ב	רבי אליעזר יהודה פינקל תש"כה	רבי חיים זאב פינקל תש"ה	רבי יחזקאל לוינשטיין תש"ד	רבי חיים שמואלביץ תשל"ט	רבי נחום פרוצוביץ' תשמ"ז	רבי בנימין ביינוש פינקל תש"ן	רבי נתן צבי פינקל תשע"ב	רבי רפאל שמואלביץ תשע"ו	רבי אריה פינקל תשע"ו
---------------------------	------------------------------	-------------------------	---------------------------	-------------------------	--------------------------	------------------------------	-------------------------	-------------------------	----------------------

ישראל בתורה, מי לנו כמו הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצוק"ל, שעמל ויגע בייגיעה עצומה כל ימיו על כל תיבה ותיבה בתורה. מי לנו כבעל החזון איש זצוק"ל, שעמל ויגע בתורה עד אפיסת הכוחות ממש, כידוע ומפורסם. מי לנו כמרון ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, שכל ימי חייו היו מסכת אחת רצופה של עמל גדול בתורה בשעבוד כל הכוחות. ואדרבה, הם הם היו האנשים המאירים ושמחים יותר מכולם, וזוהי התוצאה המוכרת מרוב יגיעתם ועמלם האין סופי בתורה.

הדברים פשוטים שיעקר תפקידו בישיבה הוא העמל והיגיעה בתורה. אבל דווקא משום כך צריך לעורר על זה ולהוסיף חיזוק בדבר. חז"ל אמרו (ברכות לב, ב): "ארבעה צריכין חיזוק, ואלו הן, תורה ומעשים טובים, תפילה ודרך ארץ" לפעמים דווקא הדברים הפשוטים צריכים חיזוק, כי מרוב פשטותם אנשים חושבים שאין צורך לדבר עליהם ולהתחזק בהם. וצריך לדעת שהדרך הטובה ביותר להתחזק היא על ידי 'התחדשות'. המציאות מוכיחה שבלי 'התחדשות' האדם נרדם. אדם לעולם לא נשאר לדרך במקום, או שהוא נמצא בעלייה או בירידה, אם האדם לא יתחדש ולא יתחזק לעלות מעלה מעלה, עד מהרה הוא ימצא את עצמו יורד מטה מטה.

אנשים שואלים איפה נמצאים הגדולים של הדור הבא. את התשובה לשאלה זו אפשר לקבל מכל אחד ואחד שיושב פה. כל אחד מהיושבים פה מסוגל להיות גדול בתורה. אין זה תלוי לא בכסף ולא בכל דבר אחר, אלא אך ורק בדבר אחד - יגיעת התורה. על כל אחד ואחד מאיתנו מוטלת החובה לקבל מחדש עול תורה, בהתמדה עצומה ויגיעה נפלאה, ואין הבדל בזה בין בחור צעיר ובין אדם זקן, בין בחור בן שמונה עשרה ובין אבן בן שלושים ושמונה. נתחזק כולנו בלימוד התורה, בהתמדה ובלימוד סדרים רצופים ללא הפסק, ונזכה לחדש חידושי תורה, ולדעת ולסיים את כל המסכתא בסייעתא דשמיא.

(פרשת נח - שנת תשס"ז)

אינו משמחו, ואילו עמל האדם בתורה משמחו ביותר. עמל האדם בהשגת מזונותיו אינו אלא קיום העונש שנגזר עליו, ואין בו כל סיבה לשמחה. אך עמל התורה, שהוא בבחינת 'הכשר מצוה' ללימוד התורה וחלק מהותי מדרכי קנייתו, נאמרו בו כל מעלות התורה. כשם שהתורה עצמה היא בבחינת "משיבת נפש", "מחכימת פתי" ו"משמחי לב" (תהילים יט, ח-ט), אף עמל התורה יש בו מעלות אלו. לא זו בלבד, אלא שיעקר ההנאה והמתקנות בלימוד התורה, מגיעים בדווקא לאחר העמל והיגיעה בתורה. כל אדם שהשקיע ועמל בכל כחותיו בלימוד סוגיא, הרגיש היטב את האושר הממלא אותו לאחר שזכה להבין את הסוגיא על בוריה, משום שעמל התורה והיגיעה הם חלק ממהות לימוד התורה.

(פרשת בשלח - שנת תשנ"ח)

איפה נמצאים הגדולים של הדור הבא

מבואר בחז"ל שהצורך בכפיית הר כגיגית הוא משום שלימוד תורה שבעל פה בא מתוך 'צער גדול ונדוד שינה'. אמנם גם עניין זה מיתלי תלי בשאלה עד כמה האדם יודע וחי את מתיקות התורה. הנה, אדם הנהנה מיגיע כפיו ועובד מתוך 'צער גדול ונדוד שינה', אינו בורח מעבודתו ואינו צריך שיכפוהו על כך אדרבה, שמח הוא בחלקו שניתנה לו האפשרות לפרנס עצמו ולספק צרכיו. אילו אנשים היו יודעים את מתיקות התורה, וכמה היא מאירה את הדרך לפני האדם ופותחת את עיניו, היו עמלים ויגיעים בה בהתמדה נפלאה ובשמחה עצומה, ולא היו צריכים לכפותם עליה. וידועים דברי האור החיים הק' (דברים כו, ז): "אם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם".

ידועים ומפורסמים הסיפורים על גודל יגיעתם של גדולי

זו הדרך היחידה להצלחה בתורה. על כן חובה עלינו לאמץ את מידה זו של מתינות, כדי שנוכל להרגיל עצמנו לחזור על תלמודינו שוב ושוב, באותה השמחה והתלהבות כפי שהיה בפעם הראשונה, וממילא נזכה שדברי התורה יהיו חקוקים על לוח ליבנו.

(פרשת יתרו - שנת תשס"ו)

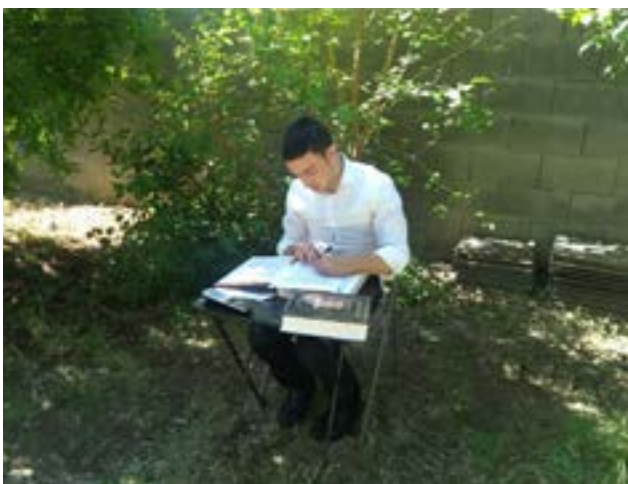
עיקר ההנאה והמתקנות בלימוד התורה - מגיעים רק על ידי יגיעה ועמל התורה

איתא בגמרא (ברכות כח, ב) שהיוצא מבית המדרש צריך להודות לקב"ה על מה שלמד. ובנוסח ההודאה נאמר: "אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר". וידוע ביאורו של החפץ חיים, שבענייני העולם הזה אין מקבלים שכר על העמל עצמו, שהרי פועל שעמל ויגע כל היום ולא הצליח לפעול את פעולתו, בוודאי לא יקבל את משכורתו. אבל אנו מקבלים שכר על עמל התורה והמצוות בלי כל קשר לתוצאות העמל, גם אם עמל אדם ולא הצליח להבין את לימודו, או לא עלה בידו לקיים את המצוה למרות טרחתו, לא יקופח שכרו על העמל והיגיעה שהשקיע.

לדברינו, נבין יסוד זה ביתר עומק. העמל בענייני העולם הזה אינו נצרך כלל כדי להביא לאדם את פרנסתו וצרכיו, קודם החטא לא היה צריך לעמול ולהתייגע כלל, וכל הטורח אינו אלא פרעון החוב של גזירת 'בזעת אפרך'. לכן אין מקבלים שכר על העמל בענייני פרנסה שאין בו באמת כל ענין וצורך. אך העמל בדברי תורה, אף שגם הוא אינו אלא תוצאה מגזירת העונש שלאחר החטא, אך הוא נקבע כחלק ממהות לימוד התורה. אין שום אפשרות לזכות למעלות רוחניות אלא בעמל ויגיעה, נמצא כי העמל והיגיעה הם בבחינת 'הכשר מצוה' לזכות להשגות בדברי תורה, ולכן מקבלים עליהם שכר.

דבר זה בא לידי ביטוי גם במה שעמל האדם על מזונותיו

ולבקר בהיכלו

"נעשה ונשמע אמרו כאחד" - מדינת פניקס, אריזונה שבארה"ב, בשעה 8:15 בבוקר, 10 שעות קודם השעה באר"י, בחור תלמיד הישיבה הק', שבשל המגיפה אינו יכול להשתתף בשיעור של הגאון רבי אשר אריאלי שליט"א, מאזין בשידור חי דרך הקו המיוחד של הישיבה, בשעה בה מתקיים השיעור בישיבה.

מורנו ראש הישיבה שליט"א מסיים את הש"ס 3 פעמים במעמד מיוחד לפנות בוקר בהשתתפות רבני הישיבה שליט"א, בשידור מיוחד לדינר השנתי שנערך בארה"ב לידידי תורמי הישיבה הק'.

בני היכלא: הגאון רבי אשר כצמן זצ"ל ר"מ ישיבת 'תורה ודעת' ארה"ב

מלבד העזרה הפיננסית שהיה בין אלה שדאגו לבני הישיבה בשחנאי הרבה גם לשלוח מכתבים מלאי עידוד וחיזוק לחבריו באותם ימים שונתרו בשחנאי. מכתבים אלו עברו מיד ליד ואף המשגיח רבי יחזקאל לווינשטיין צוק"ל שבחם מאד.

רבנותו הראשונה הייתה בקליבלנד שם ביקשו ממנו שיטול ע"ע את עול הרבנות לאחר שנחשפו לדרשותיו, ואחד הדברים הראשונים והגדולים שפעל שם הייתה לשכנע ולרכך את ההתנגדות העזה נגד הקמתה של ישיבת טעלו בעיה. לאחר נישואיו התיישב בויליאמסבורג ושם קיבל על עצמו את עול הרבנות על מספרת קהילות חשובות במשך השנים. באותם ימים גם החל ללמד בכיתות של התחלת לימוד הגמ' במתיבתא 'תורה ודעת' ובד בבד עזר רבות לישיבות בארה"ב ואף בארץ לגייס כספים ותרומות על ידי משאותיו ודרשותיו הידועות בבתי הכנסת לטובת הענין. בשנת תשכ"ה התמנה כר"מ מן המניין בשיעורי הישיבה של ישיבת תורה ודעת, משרה ששימש בה עד אחרית ימיו במשך כשישים שנה.

הוא נודע בקרב תלמידיו הן כבעל הסברה נפלאה אך גם כבעל רגש רב ורבים ריבם מתלמידיו חשו כלפיו קרבה רבה ובמשך השנים התייעצו עימו רבות ונעזרו בעצה ותושיה בחמתו הגדולה. בשנת תשס"ד בט' אייר נלב"ע ונטמן בארה"ק - בית החיים סנהדריה.

לאחר תקופת לימודים בקצק המשיך משם לישיבת מיר שם התחבב ונקשר לרבנותינו מרנן רה"י רבי אליעזר יהודה פינקל, למשגיח רבי ירוחם לרבי חיים שמואלביץ וכן לרבי אברהם הירש קמאי אב"ד מיה, שאת חייו הוא חב לו, כיון שמשם טרם שנסגרו הגבולות בזמן המלחמה הוא שב למיר לבצע שליחות כלשהי ורבי אברהם ממש גער בו שיהיה להמלט והוא אכן הספיק אך בקושי את הרכבת האחרונה לילנא [הובא בגליונו פר' חיי שרה ראה שם באריכות].

בשנת תרצ"ז למד שחיטה אצל השוחטים דמיר וקיבל סמיכה לשו"ב מהאב"ד רבי אברהם קמאי, כעבור תקופה קיבל סמיכה 'ורה יורה ידין ידין' מרבי פסח כ"ץ אב"ד שילץ, ובשנת תש"ג לאחר שהיגר לאמריקה קיבל שוב סמיכה מרבו רבי אליעזר יודל.

בפרוץ המלחמה נסע יחד עם אימו את כל מסלול התלאות עם ישיבת מיר עד יפו, אולם הם היו בין אלה שהצליחו להגר לאמריקה בטרם נסגרו הגבולות מיפן ולכן גלות שנחאי נחסכה ממנו. באמריקה סבב יחד עם דודו רבי אברהם קלמנוביץ בין כל הערים והעיריות לאסוף כסף עבור הצלת תלמידי הישיבה, רבי אשר שהיה נואם בחסד עליון במתק שפתים ומלא רגש נעתר לבקשת דודו לשאת דברים בתיאור המצב בכל מקום שבאו אליו, דבריו עשו רושם כה רב עד שהיו אנשים שהתעלפו למשמע התיאורים כשתיאר באוזניהם על תלאות הגלות שעברו ועוברים בני הישיבה"ק.

[נביא כאן מעיקרי תולדותיו שכתב לזכרו בנו רבי אליעזר שליט"א מעורכי ישרון בכרך כז].

רבי אשר נולד בכ"ו ניסן תרע"ו ולאביו הגאון רבי אליעזר אב"ד וואלמע הסמוכה לוואלזין ור"מ בישיבת ראקוב שהתייסדה ע"י גיסו של רבי אליעזר הגאון רבי אברהם קלמנוביץ.

בבחרותו נודע אביו כעילוי מריצעו. את כתב הסמיכה שלו קיבל מרבי רפאל ספירא אב"ד וואלזין ששבחו מאד. אביו נודע במידותיו הנאצלות והיותו מורם מעם יחד עם התמדה נדירה, עמל התורה ללא הפוגה. כשרבי אשר היה כבן שלוש התייתם הוא מאביו שנפטר בדמי ימיו לאחר שנפל במגיפת הטיפוס שהשתוללה באותם ימים. זמן קצר קודם פטירתו אמר לגיסו רבי אברהם קלמנוביץ שבא לבקרו מבעד לחלון שהוא חושש שעוד מעט הוא יפטר והוא יהיה כפרה עבור כל חולי העיר". ובאמת לאחר שנפטר נעצרה המגיפה בעירו.

לאחר פטירת אביו עבר עם אמו לראקוב בכדי להיות תחת חסותו של דודו רבי אברהם ומשגדל נשלח ללמוד בישיבות, תחילה בסלונים אצל רבי שבת יגל ולאחר מכן בברנוביץ שם שמע שיעורים מרבי דוד רפפורט, וכשבגר עבר למיה בעת שהותו בברנוביץ התגורר באותם ימים שם רבי דוד פורסקי ורבי אברהם דודו השתדל שרבי דוד ילמד עם אחיינו חברותא. עשרות שיעורים מרביות באותה תקופה נותרו אצלו והוא הוציאם לאחר שנים רבות בקבצים תורניים.

"עליונים ששו ותחתונים עלזו בקבלת התורה"

- ראשי הישיבה זכרונם לברכה עוסקים שמחים בשמחת התורה כנתינתה מסיני

מבאר רבותינו

רבי אריה פינקל תשע"ו

רבי רפאל שמואלביץ תשע"ו

רבי נתן צבי פינקל תשע"ב

רבי בנימין ביינוש פינקל תש"ן

רבי נחום פרוצוביץ תשמ"ז

רבי חיים שמואלביץ תשל"ט

רבי יחזקאל לווינשטיין תשל"ד

רבי חיים זאב פינקל תשכ"ה

רבי אליעזר יהודה פינקל תש"כה

רבי אברהם צבי קמאי הי"ד תשי"ב